(Figs. 1, 3–5), a 16th–19th-century cultural layer (Fig. 2), and almost 2000 finds, including two barrels, which had possibly been used as water collectors, were discovered during the investigation. All of the finds fit into the context of 17th–19th-century Klaipėda.

KRAŽIAI

Mykolas Michelbertas

Kražių kolegijos aplinka

VU ekspedicija tęsė 2010 m. pradėtus tyrimus buvusios Kražių jėzuitų kolegijos (Kelmės r.) teritorijoje, kolegijos pastatų vidiniame kieme, vykdomus Kelmės rajono savivaldybės ir Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centro užsakymu.

Kolegijos pastatų vidiniame kieme yra tyrinėję archeologai V. Žulkus ir R. Sprainaitis, o 2010 m. čia tyrimus vykdė VU ekspedicija (žr. *ATL 2010 metais*, Vilnius, 2011, p. 358–359). 2010 m. dabartinio kolegijos pastato P pusėje buvo iškasti 7 šurfai (bendras plotas – 18 m²). Daugumoje šurfų po velėna buvo aptiktas statybinių griuvenų – atliekų sluoksnis su tinko gabalais, plytgaliais, čerpių, koklių duženomis. Buvo matyti, kad kultūrinis sluoksnis buvo ne kartą permaišytas. Iš surastų archeologinių daiktų galima paminėti žiestų puodų, puoštų tiesių ir banguotų linijų ornamentu, šukes, plokštinių koklių fragmentus, akmeninį sviedinį. Šurfe 4 buvo atidengta pastato grindų dalis – plytų grindinys, šurfe 5 – kito gotikinio mūrijimo pastato pamatų ir sienos liekanos.

2010 m. tyrimų rezultatai dalinai nulėmė 2011 m. tyrimų tikslus. Buvo nutarta visiškai atidengti pastatą, kurio grindų dalis buvo at-

1 pav. Plote A atidengtas pastatas iš PV. M. Michelberto nuotr.

Fig. 1. The building unearthed in area A as seen from the SW.

kasta šurfe 4, nustatyti kultūrinio sluoksnio storį toliau nuo dabartinio pastato sienos esančiame kieme, pamėginti pagal radinius jį tiksliau datuoti.

2011 m. iškasti 2 plotai (A ir B), kuriuose iš viso ištirta 55 m^2. *Plote A*, matuotame buvusio šurfo 4 vietoje, atidengtas nedidelis pastatas – priestatas (1 pav.). Pastato dydis (su pamatų atsikišimais į priekį) – 4,7x3,7 m. Vidaus patalpos dydis yra 3,9x2,7 m, taigi vidaus plotas – 10,53 m^2. Pastato PR–ŠV sienos storis 80–82 cm, PV–ŠR sienos – 84 cm. Sienos statytos ant pamatų, kuriems panaudoti akmenys, pusplytės, smulkesni plytgaliai. Iš sienų išlikusios 3 arba 4 plytų eilės, mūrytos renesansiniu būdu. Plytos tvirtintos kalkių skiediniu. Sienų ir grindų plytų dydžiai – 30x29 cm, 29x14 cm, 28x13,5 cm, 27x14 ir panašiai. Dauguma plytų yra su braukomis.

Kam buvo naudojamas šis nedidelis pastatas, šiuo metu sunku pasakyti. Greičiausiai jis statytas XVII a. Neaišku, kada jis buvo nugriautas. 1747 m. Kražių jėzuitų kolegijos plane, sudarytame Stanislovo Jurevičiaus (plano kopija yra Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centro muziejuje), šis pastatas nepažymėtas.

Iš vertingesnių plote A surastų daiktų galima paminėti tik žiestos keramikos šukes, skiriamas XVII a.

Ploto B tyrimai parodė, kad kolegijos vidiniame kieme buvęs kultūrinis sluoksnis yra daug kartų perkastas ir permaišytas. Plote buvo aptiktos kelios duobės, kurias kažkada kolegijos pastato gyventojai naudojo kaip šiukšlių duobes. Tarp nevertingų XIX a. pabaigos – XX a. daiktų aptikta ir įdomesnių radinių. Galima paminėti Rusijos, Vokietijos, TSRS monetas, religinio pobūdžio medalikėlius, škaplierius. Dalį vario lydinio medalikėlių galima skirti XIX a. Tam pačiam laikotarpiui skiriamas ir stačiatikių šv. Aleksandro ikonėlės metalinis (sidabrinis?) apkalas.

2 pav. Plote B surasti pasaginių segių fragmentai. M. Michelberto nuotr.

Fig. 2. The penannular brooch fragments found in area B.

Vertingiausi radiniai – tai žalvarinės pasaginės segės platėjančiais ir pastorintais galais fragmentas, kitos pasaginės segės ovalaus pjūvio lankelis (2 pav.). Galimas daiktas, kad ir ši segė turėjo platėjančius ir pastorintus galus. Šio tipo segės yra dažnas radinys Lietuvos vėlyvojo geležies amžiaus paminkluose. Jos būdingiausios X–XI a., nors žinomos ir iš vėlyvesnio laikotarpio paminklų. Segių radiniai leidžia daryti prielaidą, kad buvusios Kražių kolegijos teritorijoje jau vėlyvajame geležies amžiuje buvo gyvenvietė, galbūt viena ankstyviausių dababartiniame Kražių mieste. Ši gyvenvietė buvo įkurta kairiajame Kražantės krante (po vagos krypties pakeitimo dabar tai dešinysis krantas).

2011 m. tyrimai papildė duomenis apie kolegijos pastatus, kieme buvusį kultūrinį sluoksnį, suteikė žinių apie kolegijos teritorijoje buvusią ankstyvesnę gyvenvietę.

Visi radiniai perduoti M. K. Sarbievijaus kultūros centro muziejui Kražiuose.

In the Vicinity of Kražiai College

55 m^2 were excavated in the inner courtyard of the buildings on the grounds of the former Kražiai Jesuit college. A Renaissance masonry building – addition, probably erec-

ted in the 17th century (Fig. 1), was discovered in area A. The previously dug up and mixed cultural layer unearthed in area B contained fragments of two bronze penannular brooches (Fig. 2) in addition to various 19th–20th-century artefacts, which allows the speculation to be made that a late Iron Age settlement had existed on the college's grounds.

KUDIRKOS NAUMIESTIS

Birutė Lisauskaitė

Žvalgomieji tyrimai Kudirkos Naumiestyje

2011 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai Kudirkos Naumiestyje (Šakių r.), jo istorinio centro (UK 17093) teritorijoje, numatytų vandentiekio bei fekalinės nuotekynės tinklų įrengimo vietose. Čia iškasti 44 šurfai, kurių bendras ištirtas plotas siekė 100 m^2.

Kudirkos Naumiestis, esantis tarp Šešupės ir Širvintos upių, manoma, buvo pradėtas kurti Duliebaičių kaimo, minimo dar 1561 m. spalio 12 d. sudarytame Jurbarko ir Nova Volia (dabar Virbalio) inventoriuje, teritorijoje. Tai buvęs vienas iš 7 kaimų prie Šešupės, kurių gyventojai vertėsi miško kirtimu ir jo plukdymu Šešupės ir Nemuno upėmis. Šio kaimo teritorijoje 1639–1643 m. laikotarpiu įkurtas naujas miestas. Jo įkūrėja laikoma Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vladislavo Vazos žmona Cecilija Renata (1611–1644), pavadinusi jį Vladislavovu. Miesto kūrimosi ir gyvavimo sąlygas valstybės pasienyje, be gamtinių sąlygų, labai paveikė XVIII–XX a. politiniai sprendimai.

1 pav. Šurfas 13 S. Dariaus ir S. Girėno gatvėje. B. Lisauskaitės nuotr.

Fig. 1. Test pit 13 on S. Dariaus ir S. Girėno Street

